

ISSN 1796-371.1: 378.4

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Ольга ІВАЩЕНКО, Олег ХУДОЛІЙ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

У результаті дослідження встановлено, що на якість професійної підготовки вчителя фізичної культури впливають: 1) цикл дисциплін теорії і методики фізичного виховання і спорту; 2) природничонаукові дисципліни, які обґрунтовують вплив фізичних вправ на організм людини; 3) теорія і методика фізичного виховання школярів; 4) дисципліна «Спортивно-педагогічне вдосконалення», підготовка курсових і дипломних робіт.

Ключові слова: навчальний план, вчитель, фізична культура, студенти.

Постановка проблеми. Характерним для вдосконалення фізкультурної освіти в Україні є постійне розширення навчальних планів і програм, введення нових дисциплін, відведення часу на гуманітарну і соціально-економічну підготовку.

Адаптація галузі до європейських стандартів створила ситуацію коли різні курси навчаються за різними навчальними планами, які постійно редагуються.

У зв'язку з цим, необхідно дати відповідь на питання: «Через який час після виходу навчального плану можлива його редакція?», «Що є критерієм у прийнятті рішення про зміну навчального плану?».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ХХ ст. модернізація навчальних планів здійснювалась через введення державних стандартів на визначений законодавством рівень. Стандарти встановлювали єдину нормативну та змістовну основу підготовки вчителів [1-3]. У результаті аналізу архівних матеріалів визначені тенденції у змінах навчальних планів. Основною з яких є збалансованість часу відведеного на загальну, спеціальну і спеціальну підготовку. Виділення 60 % часу на спеціальну підготовку забезпечувало якісну підготовку фахівців [2, 3]. Однак, у дослідженнях не аналізувалась ефективність навчальних планів за рівнем знань студентів.

Мета дослідження — встановити ефективність навчального плану підготовки вчителів фізичної культури за рівнем знань студентів.

Завдання дослідження:

- проаналізувати успішність студентів у процесі виконання навчального плану;
- визначити факторну структуру успішності студентів у процесі виконання навчального плану.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані як спеціальні, так і загальнонаукові методи дослідження, серед яких:

- діалектичний метод (принцип історизму, принцип системності, принцип діалектичного протиріччя, принцип єдності якості і кількості, принцип діалектичного заперечення, принцип розвитку, принцип причинності);
- системний підхід;
- факторний аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз навчального плану підготовки вчителів показав, що він ділиться на чотири групи навчальних предметів:

I. Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки (10 дисциплін).

II. Цикл природничо-наукової підготовки (9 дисциплін).

III. Цикл спеціально-педагогічної підготовки (8 дисциплін).

IV. Цикл фізичної підготовки (15 дисциплін).

Аналіз було здійснено на основі дисциплін, які мають форму контролю знань — іспит (табл. 1).

Таблиця 1

**Результати успішності студентів,
які вчилися за навчальним планом з 2001-2005 рр.**

№ п/п	Предмети	X	s	As	Ex
1	Історія сучасного світу	6.768	2.359	0.048	-0.763
2	Історія педагогіки	7.217	1.909	0.044	-1.019
3	Анатомія	8.043	1.702	-0.003	-1.135
4	Анатомія	7.348	1.969	0.046	-0.951
5	Історія України	7.087	2.201	0.024	-1.062
6	Біохімія	6.406	2.002	0.084	-0.330
7	Біомеханіка	7.174	2.155	0.034	-1.061
8	Культурологія	6.087	2.195	0.072	-0.710
9	Основи екології	10.014	1.500	-0.454	2.250
10	Курсова робота з педагогіки	7.913	1.788	0.001	-0.839
11	Філософія	7.681	1.649	0.069	-0.357
12	Іноземна мова	7.246	1.826	0.090	-0.614
13	СПВ	8.884	1.558	0.033	-0.905
14	Загальна педагогіка	8.072	1.897	-0.016	-0.801
15	Загальна психологія	8.072	2.089	-0.040	-1.040
16	ТМФВ	7.246	1.826	0.019	-0.786
17	Загальна фізіологія	7.377	1.750	0.008	-0.834
18	Вікова та пед. психологія	7.217	1.635	0.041	-0.660
19	Гігієна	7.377	1.699	-0.012	-0.600
20	Плавання	7.377	1.476	0.209	-0.866
21	Курсова робота з ТМФВ	7.435	1.989	0.014	-0.876
22	Основи економічної теорії	6.899	2.059	-0.005	-1.051
23	Ділова українська мова	8.087	1.861	-0.119	-0.354
24	Основи правознавства	9.116	2.019	-0.071	-0.460
25	ТМФВ	7.536	2.564	0.012	-1.248
26	Фізіологія спорту	7.609	1.873	-0.021	-1.115
27	Лижний спорту	8.290	1.486	-0.090	-0.766
28	ЛФК	8.652	1.464	0.008	-1.068
29	Легка атлетика	8.580	1.547	-0.012	-1.234
30	Курсова робота з соц. педагогіки	8.072	1.897	0.012	-1.134
31	Курсова робота з спеціалізації	9.522	1.357	0.010	-0.634
32	Політологія	7.899	1.467	0.176	-1.127
33	Соціологія	7.290	1.767	0.004	0.962
34	Гімнастика	7.783	2.743	0.003	-1.345
35	Спортивні ігри	8.348	1.670	-0.015	-0.114
36	Соц. педагогіка	7.536	2.076	0.029	-1.056
37	СПВ	9.174	1.372	-0.125	-0.465
38	Педагогічна практика в школі	8.348	2.549	-0.006	-1.241
39	Педагогічна практика в ДОТ	8.609	1.784	-0.103	-0.019
40	Педагогічна практика в школі	8.319	2.193	-0.029	-0.746
41	Кваліфікац. іспит	8.319	1.761	0.057	-0.945
42	Дипломна робота	9.101	1.742	-0.030	-0.625

Таблиця 2

**Структура професійної підготовки вчителя фізичної культури.
Факторна матриця після обертання (вказані навантаження >0.30) (n=69)**

№	Дисципліни	Фактори				h2
		1	2	3	4	
1	Історія сучасного світу		-0,579			0,451
2	Історія педагогіки		-0,711			0,588
3	Анatomія		-0,629	0,388	-0,306	0,645
4	Анatomія		-0,745			0,702
5	Історія України		-0,813			0,763
6	Біоміміка	0,367	-0,746			0,729
7	Біомеханіка	0,302	-0,790			0,772
8	Хітурологія	0,353	-0,532			0,528
9	Основи екології			0,470		0,364
10	Курсова робота з педагогіки	0,451		0,356	-0,387	0,530
11	Філософія	0,682		0,335		0,646
12	Інформаційна мова	0,435	-0,488		-0,332	0,562
13	ТФВ		-0,442	0,433		0,495
14	Інформаційна педагогіка	0,410		0,302	-0,503	0,567
15	Інформаційна психологія	0,587	-0,368			0,569
16	ТМФВ	0,647			-0,360	0,617
17	Інформаційна фізіологія	0,461	-0,505	0,306	-0,396	0,718
18	Інформаційна та пед. психологія	0,584	-0,348	0,442		0,712
19	ТМФВ	0,524	-0,408	0,453		0,647
20	Психологія	0,645		0,343		0,661
21	Курсова робота з ТМФВ			0,646		0,554
22	Основи економічної теорії		-0,343			0,281
23	Інформаційна українська мова			0,576		0,526
24	Основи правознавства		-0,326	0,604		0,525
25	ТМФВ			0,760		0,716
26	Фізіологія спорту	0,430		0,582		0,669
27	Історія спорту		-0,300	0,597	-0,355	0,654
28	ТМФВ	0,638				0,597
29	Інформаційна атлетика	0,629		0,301	-0,393	0,683
30	Курсова робота з соц. педагогіки	0,518		0,450		0,559
31	Курсова робота з спеціалізації				-0,817	0,749
32	Психологія	0,507	-0,334	0,370	-0,473	0,729
33	Спеціалізація	0,473		0,412		0,547
34	Психологія	0,571	-0,348		-0,309	0,631
35	Спортивні ігри		-0,411		-0,665	0,734
36	Інформаційна педагогіка	0,622	-0,360	0,376		0,676
37	ТФВ				-0,744	0,718
38	Інформаційна практика в школі			0,851		0,817
39	Інформаційна практика в ДОТ	0,554				0,406
40	Інформаційна практика в школі	0,696			-0,444	0,763
41	Інформаційний іспит	0,669	-0,321	0,360		0,764
42	Інформаційна робота		-0,305		-0,694	0,707
43		8,092	6,952	6,382	4,846	26,272
44		30,800	26,462	24,294	18,444	62,55%

Отже I цикл включає 23,9 %, II цикл — 21,4 %, III цикл — 19 %, IV цикл — 35,7 % дисциплін. Дане співвідношення основних дисциплін у навчальному плані свідчить про зменшення часу на спеціальну підготовку на користь гуманітарній і загально-педагогічній [2].

Результати факторного аналізу наведені в табл. 2.

Результати успішності студентів, які вчилися за навчальним планом з 2001-2005 рр. наведені у табл. 1 і свідчать про якісне його виконання.

Факторний аналіз успішності показав, що у структурі професійної підготовки студентів виділяються чотири чинники.

З першим чинником найбільшу кореляцію мають: результативність педагогічної практики (0,669), знання загальних основ «Теорії і методики фізичного виховання» (0,647), знання теорії і методики спортивних дисциплін. Чинник отримує назву — цикл «Теорії і методики фізичного виховання і спортивних дисциплін».

З другим чинником найбільшу кореляцію мають дисципліни природничо-наукової підготовки, такі як: «Анатомія» (-0,745), «Біохімія» (-0,746), «Біомеханіка» (-0,790). Чинник інтерпретується як цикл природничих дисциплін.

З третім чинником кореляцію має «Методика фізичного виховання» (0,760), курсова робота з ТМФВ (0,646) і педагогічна практика в школі (0,851). Чинник інтерпретується як «Теорія і методика фізичного виховання школярів».

З четвертим чинником найбільшу кореляцію мають: успішність з курсу «Спортивно-педагогічного вдосконалення» (-0,744), якість курсової роботи зі спеціальності (-0,817), якість дипломної роботи (-0,694). Чинник інтерпретується як «Спеціальна підготовка в обраному виді спорту».

Отже емпіричне виділення факторів які впливають на ефективність підготовки вчителя фізичної культури результатами факторного аналізу не підтверджується.

Висновки

1. Середній рівень успішності студентів у процесі чотирьохрічного виконання навчального плану вказує на його доступність.

2. На якість професійної підготовки вчителя фізичної культури впливають: 1) цикл дисциплін теорії і методики фізичного виховання і спорту; 2) природничо-наукові дисципліни, які обґрунтовують вплив фізичних вправ на організм людини; 3) теорія і методика фізичного виховання школярів; 4) дисципліна «Спортивно-педагогічне вдосконалення», підготовка курсових і дипломних робіт.

Перспективи подальших досліджень. Перспективним є подальший моніторинг навчальних планів з метою визначення періоду їх дії.

Список літератури

1. *Кравчук Т.М.* Становлення професійно-педагогічної підготовки вчительських кадрів з фізичної культури на Харківщині // Теорія та методика фізичного виховання: Науково-методичний журнал. — Харків: ОВС, 2005. — № 3. — С. 6-9.

2. *Кравчук Т.М.* Аналіз навчальних планів та програм закладів фізкультурно-освіти України за 20-30рр. ХХ ст. // Теорія та методика фізичного виховання: Науково-методичний журнал. — Харків: ОВС, 2006. — № 2. — С. 9-12.

3. *Петришин Ю., Липичак І.* До питання змісту навчальної дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» // Актуальні проблеми теорії і методики фізичного виховання: Колективна монографія. — Львів: Редакційно-видавничий центр ЛДІФК; НЕТ «Українські технології», 2005. — С. 111-127.

СИСТЕМНЫЙ АНАЛИЗ УЧЕБНОГО ПЛАНА ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УНИВЕРСИТЕТАХ

Ольга ИВАЩЕНКО, Олег ХУДОЛЕЙ

Харьковский национальный педагогический университет имени Г.С. Сковороды

Аннотация. В результате исследования установлено, что на качество профессиональной подготовки учителя физической культуры влияют: 1) цикл дисциплин теории и методики физического воспитания и спорта; 2) естественнонаучные дисциплины, которые обославляют влияние физических упражнений на организм человека; 3) теория и методика физического воспитания школьников; 4) дисциплина «Спортивно-педагогическое сотрудничество», подготовка курсовых и дипломных работ.

Ключевые слова: учебный план, учитель, физическая культура, студенты.

SYSTEMS ANALYSIS OF CURRICULUM OF TEACHER OF PHYSICAL CULTURE TRAINING AT PEDAGOGICAL UNIVERSITIES

Olga IVASHENKO, Oleg HUDOLEY

Kharkov National Pedagogical University name after G.S. Skovoroda

Abstract. The research analysis justify to the following factors influence the quality of a physical culture teachers professional training:

1) cycle of disciplines of theory and methods of physical education and sport; 2) natural science disciplines, which justify the influence of physical exercises on the human body; 3) theory and method of physical education of schoolchildren; 4) «Sporting-pedagogical cooperation» discipline, preparation of term and diploma papers.

Key words: curriculum, teacher, physical culture, students.